

Dezvoltarea socială și societatea informațională

conf.dr.ing. Doina Banciu

I. Cultura civică; cultura informației

Societatea informațională sau societatea informației este o realitate care, pe parcursul a 50 de ani de la apariția calculatoarelor și dezvoltarea sistemelor de informare s-a construit pas cu pas.

Explozia informațională și criza informațională au avut și ele rolul lor în conturarea, crearea și consolidarea noilor concepte privind colectarea, prelucrarea și distribuirea informației. Aceste concepte au influențat procesele științifice, economice, culturale, într-un cuvânt întreaga dezvoltare a societății.

Contextul informațional mondial coroborat cu evoluția fără precedent a mijloacelor informatice au produs modificări în conținutul meseriilor, profesiilor. Categoriile de cunoștințe cerute unui profesionist includ din ce în ce mai mult elementele informaționale; adesea, utilizarea calculatorului este indispensabilă pentru o apreciere profesională recunoscută.

Privit din punct de vedere al dezvoltării sociale este evident că societatea informațională forța de muncă, mijloacele de muncă și obiectele muncii au o caracteristică comună: orientarea către utilizarea și procesarea informației.

În acest cadru calitatea forței de muncă este influențată de cunoștințele individuale, iar acestea trebuie să fie

permanent actualizate; mijloacele de muncă includ calculatorul ca un instrument indispensabil, iar obiectul muncii îl reprezintă informația.

În învățământ, cultură, știință, precum și în alte domenii noul mod de abordare înseamnă, în fapt, o componentă a reformei cu două elemente: instituțional-administrativ și operațional.

Programele de învățământ și cercetare, strategiile culturale și componentele reformei administrației trebuie să includă module în cadrul cărora să abordeze structurile de informație specifice în contextul noilor tehnologii.

Câteva aspecte la nivel global însă se cere a fi luate în considerare cu prioritate:

- . crearea unui cadru instituțional și legislativ corespunzător care să permită dezvoltarea societății informației la nivel național și implicit, acordarea acestuia la cerințele circuitului informațional mondial;
- . abordarea, într-o concepție unitară, a proceselor privind producerea - prelucrarea - stocarea și difuzarea informației;
- . modernizarea continuă a circulației fluxurilor de informații între structurile administrației centrale pe de o parte și acestea și administrația locală pe de altă parte prin folosirea pe scară largă a procesării informației cu ajutorul calculatorului;
- . evaluarea și restructurarea procesului educațional pentru a asimila noile tehnologii ale informației în procesul de învățare și predare.
- . crearea unor instrumente de informare și comunicare pentru cetățeni în relația cu administrația numită și aleasă, prin utilizarea metodelor actuale oferite de tehnologia informației (WWW pentru informarea prin rețea, *e-mail* etc.).

O componentă importantă în societatea informațională o reprezintă informarea și documentarea prin intermediul noilor tehnologii.

Dezvoltarea socială și implicit gradul de cultură și civilizație a unui popor sunt influențate hotărator și de informarea cetățeanului asupra obligațiilor și drepturilor sale.

Studiile și cercetările în domeniul evoluției sociale în contextul societății informației subliniază rolul informației în dezvoltarea socială, necesitatea informării cetățeanului pentru a deveni un actor activ în viața socială a comunității în care există.

Dacă se vorbește despre o cultură economică care trebuie să se dezvolte în România, pentru că economia este problema fundamentală în societățile în tranziție, atunci cultura civică, ca o componentă a dezvoltării sociale, nu poate fi nici ea ignorată.

În plus, în societatea informației cetățeanul trebuie să-și formeze și o altă cultură: cultura informației și comunicării. Aceasta îi va permite să poată regăsi, selecta și utiliza informația de care are nevoie în orice acțiune pe care o întreprinde.

Integrarea în Europa înseamnă în egală măsură, o comportare europeană pentru toți cetățenii, indiferent de locul și mediul în care trăiesc. În formarea culturii civice un element de bază îl reprezintă informarea și accesul la informație a fiecărui cetățean.

II. Servicii moderne de informare pentru cetățeni

Un loc important în diverse programe lansate fie la nivel național, fie internațional este atribuit cetățeanului, implicit societății civile. Spre exemplificare vom menționa câteva preocupări la nivel internațional orientate către cetățean.

În decembrie 1995, în Franța, Comisia de Coordonare a Documentării Administrative s-a exprimat asupra necesității unei mai bune cunoașteri a publicului căreia îi este difuzată informația publică, public care folosește curent calculatorul

pentru informare. În același timp s-a menționat dezvoltarea utilizării INTERNET pentru informarea în administrație și implicit crearea *Web* pentru difuzarea informației publice.

Pe de altă parte, asociații profesionale în domeniul informării au subliniat (în 1996) necesitatea pregătirii tinerilor pentru a putea face față într-o societate în care informația joacă un rol determinant și devine o miză de cultură și competitivitate.

"Informația și cetățenii" reprezintă subiectul unui studiu lansat, în octombrie 1995, în Germania, Anglia, Irlanda, Benelux, Portugalia și Norvegia. Obiectul studiului este de a pune la dispoziția Comisiei Europene, în cadrul programului IMPACT 2, elemente privind informația destinată cetățeanului pentru a-și putea exercita drepturile, a-și îndeplini responsabilitățile și a participa în procesele democratice.

În 1993, Portugalia a lansat un program de informare pentru cetățeni în relația cu administrația. Principalul obiectiv a fost de a informa cetățenii asupra instituțiilor și reglementările normative privind problemele de interes curent, cum ar fi asigurările sociale, programe de învățământ etc.

Sistemul, numit INFOCID, este accesibil atât în rețele, cât și prin intermediul unor echipamente dedicate (calculatoare cu *touch-ecran*), amplasate în diverse instituții publice și chiar pe stradă. Organizarea și difuzarea informației prin metodele noilor tehnologii au permis cetățenilor să poată obține fără dificultate informațiile dorite.

Pe calculatoarele cu *touch-ecran*, denumite *chioscuri*, sunt instalate baze de date (sau fișiere) ce conțin informații de interes public, structurate pe domenii. Modul de accesare este asigurat prin selectarea subiectului, poziționând degetul pe ecran în dreptul enunțului dorit.

Accesul se realizează prin intermediul meniurilor înlănțuite. Meniul principal conține 15 subiecte (denumite în literatura de specialitate topice). Acestea sunt:

- cetățenii și familia;

- sănătate;
- educație;
- serviciul militar și civil;
- alegerile;
- munca;
- funcționari și training;
- asigurări sociale;
- taxe și asigurări;
- legi și tribunale;
- activitate economică;
- protecția consumatorilor;
- mediul înconjurător;
- documente și licențe;
- servicii publice.

Fiecare din subiectele de mai sus sunt detaliate și prezentate în ecrane succesive. Atunci când un cetățean dorește să afle informații asupra unui anumit subiect are posibilitatea parcurgerii tuturor informațiilor stocate în baza de date din *chiosc*; aceste informații sunt afișate pe ecrane care se succed până la epuizarea subiectului sau până când cetățeanul optează pentru închiderea succesiunii. De remarcat că informațiile stocate în bazele de date din *chiosc* sunt disponibile pe suport tradițional (hârtie), cât și pe CD-ROM-uri și INTERNET.

O preocupare recentă privind crearea unui sistem de informare pentru cetățeni utilizând echipamente de tip *chiosc*, se află în atenția administrației din Marea Britanie.

Crearea de instrumente de informare moderne, pentru cetățean, așa cum este necesar într-o societate informațională, este o preocupare prezentă și în România.

Prin teme de cercetare în domeniul informaticii s-au definit o serie de activități de informare în administrația locală realizate cu ajutorul tehnologiei moderne. Există, de asemenea, constituite site-uri (calculatoare ce conțin informații de interes public), accesibile prin INTERNET în diferite ministere, institutii de învățământ superior, institute de cercetare și chiar

organizații neguvernamentale, care oferă informații publice de diverse topice.

În ideea creării unui sistem de informare automatizat în domeniul administrației publice, apreciem că, într-o primă etapă, ar fi de interes constituirea unui *home-page* dedicat, plasat la nivelul unui organism central.

Așa cum arată experiența pe plan mondial implementarea unui astfel de sistem presupune colaborarea și cooperare între diferite structuri ale administrației (între ministere, între acestea și serviciile deconcentrate, între administrația centrală și cea locală etc.) și specialiști în știința informării.

Pentru a crea un server central de informare, apreciem că trebuie parcursă o serie de proceduri cu caracter organizatoric, înainte de trecerea la realizarea efectivă a acestuia.

Aceste proceduri trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

1. Stabilirea colectivului și a responsabilităților pentru crearea serverului:

- . colectivul de coordonare informațională;
- . colectivul de coordonare a implementării.

2. Studiarea și analizarea serverelor existente și a modul de prezentare a informațiilor în diverse documente scrise sau digitale.

3. Definierea subiectelor de interes pentru cetățeni, topicelor și a modului de acces (listă, butoane etc.) pentru serverul central (*design*-ul ecranelor).

4. Stabilirea responsabilului de conținut (minister, persoana etc.) pentru fiecare topic.

5. Definierea conținutului fiecărui topic de către responsabil.

6. Stabilirea responsabilului tehnic pentru informația comunicată.

7. Stabilirea procedurilor de creare a fiecărui topic și comunicarea informațiilor (identificarea fișierelor existente, informații scrise, traduceri etc.).
8. Stabilirea locului de amplasare și a responsabilului de implementare și întreținere server.
9. Crearea unui acord de cooperare între instituțiile furnizoare de date și cele de implementare.
10. Stabilirea condițiilor de acces.

III. Centre de informare pentru cetățeni

Crearea centrelor de informare pentru cetățeni și asigurarea accesului acestora la informațiile disponibile pe mediile electronice este o realitate care preocupă atât comunitățile locale cât și specialiștii în domeniul informaticii și știința informării.

Centre specializate în facilitarea accesului la rețeaua INTERNET sunt deja numeroase, mai ales în țările dezvoltate din punct de vedere economic care au promovat accesul la informație, considerand-o ca o resursă de bază în progresul economic și social.

Tendința actuală este de a crea centre de informare care să cuprindă informații administrative, economice, sociale, culturale, într-un cuvânt informație cu un larg spectru de interes orientată către comunitatea locală pe care o servește.

Realizarea unui astfel de centru la nivelul unei colectivități presupune cooperarea și colaborarea între administrația locală numită și aleasă, instituții ale administrației centrale existente la nivel local (cum ar fi de exemplu Direcțiile județene de muncă și ocrotiri sociale sau prefecturile), instituții de cultură, instituții economice, întreprinzători privați, într-un cuvânt toți actorii vieții economico-sociale și culturale din teritoriul respectiv. Un rol important în această cooperare revine comunităților academice

(universități, colegii, etc.), care pot asigura asistență competentă, atât în faza de concepție a sistemului, cât și în implementarea, întreținerea și dezvoltarea acestuia.

Din analiza activității de informare pe care trebuie să o desfășoare un centru de informare se pot indentifica cinci module principale care corespund funcțiilor de bază ale acestuia: identificarea cerințelor de informare ale colectivității servite, colectarea, prelucrarea, organizarea, stocarea și diseminarea informațiilor. Aceste module funcționale sunt:

a) identificarea nevoilor de informare ale cetățenilor și a resurselor informaționale (în fapt, de unde și cum se poate obține informația pertinentă pentru a satisface cerințele de informare ale utilizatorilor);

b) colectarea resurselor informaționale (documente, informații despre documente - descrieri bibliografice, abstracte etc. - informații culturale, economice etc.);

c) prelucrarea resurselor informaționale (resursele informaționale se prelucrează în funcție de tipul acestora - documente, informații etc. și suportul pe care acestea se găsesc - hârtie, suport magnetic, suport optic, etc.);

De remarcat că în prelucrarea documentelor trebuie luate în considerare norme și standarde utilizate în domeniu la nivel național și internațional. Aceasta este o cerință obligatorie pentru a se asigura compatibilitatea cu alte centre (un exemplu în acest sens este necesitatea utilizării normelor ISBD pentru prelucrarea documentelor și folosirea standardului ISO 2709 pentru transportul informațiilor bibliografice pe suportați citibili de calculator).

d) organizarea și stocarea fondurilor informaționale; organizarea fondurilor informaționale trebuie astfel realizată, încât să permită asigurarea căilor de acces la informația solicitată de beneficiar.

Ca urmare, modul de organizare și stocare depinde de cererile de informare ale utilizatorilor (un exemplu, pentru a obține informații asupra legislației în vigoare privind un

anumit domeniu, un utilizator poate solicita fie domeniul, fie numărul și anul apariției unei legi; în acest caz, organizarea datelor trebuie să permită accesul la informațiile stocate, plecând atât de la un domeniu, cât și de la numărul și anul în care a apărut legea).

Organizarea și stocarea datelor depinde în egală măsură și de soft-ul utilizat. Un rol important în organizarea și implicit regăsirea datelor îl are software-ul utilizat pentru gestiunea bazelor de date, întrucât realizarea serviciilor informaționale depinde direct de performanțele hard-soft ale sistemului.

e) servirea informațională a cetățenilor; acest modul trebuie să asigure realizarea produselor și serviciilor informaționale solicitate de utilizatori, în fapt crearea interfeței între centru și cetățeni.

Modul în care se implementează fiecare din modulele funcționale prezentate mai sus depinde de concepția de ansamblu a sistemului de informare pentru cetățeni și, evident, de resursele disponibile (resurse financiare, umane, tehnice, informatice etc.).

Spre exemplificare prezentăm mai jos un model interesant al unui centru de informare pentru cetățeni utilizând noile tehnologii ale informației. Este vorba despre Blacksburg Electronic Village Center, implementat în statul Virginia, SUA.

Blacksburg Electronic Village Center (BEV) este rezultatul unui proiect de cooperare între Universitatea din Virginia (Virginia Tech), compania Bell Atlantic of Virginia și autoritățile locale - Town of Virginia.

Centru oferă servicii de informare prin intermediul rețelelor de telecomunicații. Astfel, fiecare cetățean își poate conecta calculatorul propriu la centru, beneficiind de întreaga gamă de servicii electronice pe care o poate oferi un astfel de centru: *Word Wide Web*, *Gopher*, poștă electronică, liste de adrese electronice, participare la dialoguri și dezbateri via

calculator, acces către orice baze de date disponibile prin INTERNET.

Gopher-ul și WWW-ul BEV oferă cetățenilor informații cu caracter local, facilitând în același timp o serie de servicii comerciale. Principalele tipuri de informații și servicii oferite cetățenilor sunt:

- ghidurile despre Blacksburg ale Camerei de Comerț, care oferă informații despre istoria locală, comerțul local și activitatea economică, în general;
- servicii on-line Village Mall care oferă informații despre aproximativ 100 de afaceri locale. Membrii abonați la BEV pot comanda flori electronic, pot trimite mesaje electronice contabilului propriu sau unor editori locali, pot compara servicii ale băncilor locale etc.;
- servicii *on-line* de evenimente conținând informație actualizată săptămânal, care asigură informarea asupra tuturor evenimentelor culturale, întâlnirilor publice, acțiuni privind sănătatea, acțiuni ale persoanelor de vârsta a III-a, într-un cuvânt acțiuni publice desfășurate în comunitatea locală;
- servicii de informare de interes general cum ar fi de exemplu ghidul organizațiilor locale, al școlilor, dar și informații privind aplicarea unui tratament medical de primă urgență. De asemenea, toate departamentele Town of Blackburg-ului asigură informarea permanentă și actuală a cetățenilor asupra oricărui subiect de interes public.

Inițiativa realizării unor astfel de centre și sisteme de informare vor apare și în România în viitorul nu prea îndepărtat. După opinia noastră, considerăm că din punct de vedere tehnic (informatic) nu sunt probleme care nu pot fi rezolvate, fără a fi nevoie de resurse de mare amploare. O atenție sporită trebuie însă acordată analizării și stabilirii nevoilor de informare ale colectivității servite și modul de obținere a informațiilor de care cetățenii au nevoie.

Specialiștii în știința informării formați în instituțiile de învățământ de profil din țară pot asigura suportul profesional necesar construirii unor astfel de structuri de informare, specifice societății informației.

BIBLIOGRAFIE

1. OECD-PUMA - Putting citizen first. Portuguese Experience in Public Management Reform (vol.13), Paris: OECD0, 1996.
2. PACTET, PIERRE - Institutions politiques de Droit Constitutionnel - Mason: Paris, Milan, Barcelone, Mexico, 1989.